

**"רק מי שמכיר את העבר יכול
להבין את ההווה ולעצב את העתיד"**

אוגוסט בבל AUGUST BEBEL

גם בשטוטגארט – כמו בכל גרמניה – ריכזו בין 1941 ו- 1945 יותר מ-2,500 בני אדם ממוצא יהודי ויותר מ-240 סינטי ורומה (צוענים) על רכס הקילסברג, ואז הובילו אותם למרכז תחנת הרכבת צפון (נורדבאנהוף) ולמחנות הריכוז ריגה, איצביצה, אושוויץ וטרזיינשטאדט וגירשו אותם. רק מעטים נותרו בחיים.

גם שטוטגארט הייתה נקודת מוצא לביצוע פשעי השואה, אשר הסתיימה בגיהנום של מחנות ההשמדה.

גם בשטוטגארט הדחיקו את העבר החשוך הזה למשך כמעט שישים שנה, עד סוף שנות ה-90 כאשר קרן ה"אינפולאדן" וקרן "גייסשטראסה" התמסרו לנושא, ושימרו את הזיכרון אודות ההתרחשות הנוראה מפני השיכחה.

הרציפים, פסי הרכבת, אדני המסילה, מחסומי הבלימה לרכבות בתוככי הנורדבאנהוף, דהיינו המקום בו הכריחו את האנשים לעלות לרכבות, היו עוד קיימים (היום: רחוב אוטו-אומפריד). עקבות אלו בל ימחקו, אלא אמורים להיות נשמרים כמקום זיכרון להתרחשות האכזרית. גם מקומות מספרים סיפורים, ומשום כך עיצבו את המקום בתור **אותות לזיכרון** לזכרם של הקורבנות של הפשעים. למחשבות כגון אלו תורמת הארכיטקטורה המאופקת, המכבדת את רוח המקום שנעשתה על ידי אן קריסטין ואולה זאס.

לתת שם לקורבנות, לציין את שמם: זה העניין המרכזי של אתר הזיכרון ושל העמותה. מטרה ושאיפה שאיננה נגמרת, כי חקר השואה מגלה בכל פעם מחדש שמות בהם טרם הבחינו, או שהיו בלתי ידועים עד כה. כך נוספו שנתיים לאחר חנוכת המקום 271 שמות של בני סינטי ורומה מן המדינה הפדרלית. מחקרים חדשים הניבו אחר כך 435 שמות נוספים של קורבנות יהודים (מתוך גירושים שונים), אשר נוספו בראשית הקיץ 2022 לקיר הזיכרון בין השורות שכבר היו קיימות.

העמותה "אותות לזיכרון" רואה בתפקיד של שימור הזיכרון משום תפקיד ציבורי מטעם החברה כולה, מטעם שטוטגארט, האזור והמדינה הפדרלית. זאת היות ומה שאירע בעבר התרחש בשם החברה דאז באופן פומבי לחלוטין. זאת ההיסטוריה שלנו כולנו. אתר ההנצחה הינו אות אזהרה לכך שלחברה שלנו הייתה וישנה החובה והאחריות למודעות, לעשות את כל הנדרש על מנת שדבר כזה לא יתרחש לעולם שנית. האתר הינו סימן לתקווה לעולם ללא אלימות ללא אנטישמיות, ללא גזענות, ללא שנאת זרים, ללא פגיעה בזכויות וכבוד האדם. ברוח זאת מי ייתן ויהיה אתר זיכרון זה בחלקו הפנימי של נורדבאנהוף אתר לזיכרון ולאזהרה.

היישום של אתר הזיכרון יכול היה להצליח רק הודות לסיוע הציבורי והפרטי. אנו זקוקים גם הלאה לתמיכה רחבה, עמוקה, רעיונית ופיננסית של האזרחים. אנו מבקשים לכן לקבל תרומות לחשבון הבנק בבנק BW (IBAN DE82 6005 0101 0002 6058 43).

באתר הבית של העמותה ניתן למצוא מידע מקיף
למה שהתרחש ברייך השלישי, את השמות של קורבנות ושל פושעים רבים,
הודעות על קיום אירועים, תמונות, מקורות ופרטים שונים נוספים.
הקוד המרובע QR-Code מוביל לאתר:
אותות לזיכרון עמותה רשומה, רחוב נורדבאנהוף שטראסה 81, 70191 שטוטגרט
www.zeichen-der-erinnerung.org

גירושים משטוטגארט (Überschrift DEPORTATIONEN AUS STUTTGART): גירושים משטוטגארט

לפני הגירושים התבצעה מראש "ההפרדה" של האנשים בהם היה מדובר בדירות אשר כונו בשם דירות יהודים ובמעונות מגורים בכפייה. "ההפרדה" זו היה גם מרכיב כלכלי: בשטוטגארט שררה מצוקת דיור. גורמי השלטון עבדו יד ביד: מפעלי היינקל-הירט-ורקה שיפצו 60 מבני מגורים כפריים תמורת קבלתם והעיר שטוטגארט הייתה פעילה ב-"שחרור" של מקומות הדיור. בו זמנית החלו באופן מרכזי ההכנות לגירושים. שטוטגארט היתה אחת מתוך 16 נקודות מוצא של רכבות הגירוש. באמצע נובמבר 1941 הודיעה מפקדת הגסטאפו לתחנת הביניים היהודית על גירוש המתוכנן ל-1 בדצמבר, אשר הוסווה בתור העברה לדיור במקום אחר ופקדה על בחירת 1,000 בני אדם – ניסיון מרושע להפוך את הנציגים של הקהילה היהודית לזרוע המבצעת לעניין. תוך ימים ספורים היו הנוגעים בדבר חייבים "להכין בעצמם את רכושם וחפציהם למטרת השוד המתוכנן לשם נחיתתם של השודדים" (אדלר). האולמות של יריד הגינון של הרייך מ-1939 על רכס הקילסברג עברו הסבה להפיכתם למחנה איסוף.

בבוקר יום ה-1 בדצמבר 1941 עזבה הרכבת את החלק הפנימי של הנורדבאנהוף לכיוון ריגה. לאחר שלושה ימים ושלושה לילות הגיעו המגורשים למחנה מאולתר בשם אחוזת גוט יונגפרנהוף, היכן "שבני אדם מתו כמו זבובים". ביום 26 למארס 1942 ירו למוות כוחות אס. אס. ומשטרה ביותר מ-1,600 בני אדם ביער ביקרניקי, ביניהם

הרבה חטופים משטוטגארט. בסך הכל נותרו בחיים 42 בני אדם לאחר מעשי האכזריות והרצח.

הגירוש השני לגטו המעבר איזביצה בחבל לובלין ביום 26 אפריל 1942 כלל 273 אנשים מווירטמברג-הוהנצולרן וכן כ-260 מבדן, פאלץ ולוקסמבורג. איש מהם לא נותר בחיים.

הגירוש הגדול השלישי מנורדבאנהוף התרחש ביום 22 אוגוסט 1942. הקורבנות היו חייבים לשלם עבור נסיעת הרכבת בעצמם, וכמו כן עבור "דמי כניסה" ועבור "דמי סיעוד" שנקבעו ל-5 שנים. יעד הגירוש היה מתקן המחנה לשעבר של טרזיינשטאט מהתקופה ההאבסבורגית. מחצית המגורשים לא נותרה בחיים אפילו חודשיים. ומי שהצליח לשרוד את התלאות יכול היה בכל עת להיות משויך למשלוח (טרנספורט) השמדה.

על הרכוש שנותר התקוטטו הרשויות, ארגוני הנאצים והשכנים בין השאר במסגרת מכירות פומביות. העיר יכלה למשל לממש את תביעותיה לקבל את מבני מושבי הזקנים היהודיים.

בחמישה משלוחי גירוש (טרנספורטים) משולבים ב-1943 ובינואר 1944 גורשו יותר מ-120 בני אדם ובעקבות כך גם אנשים בודדים רבים. כעת עלו על הכוונת בני הזוג של נישואין מעורבים אשר על ידי מוות או גירושין של בני הזוג איבדו את הגנתם. אפילו במהלך ההתמוטטות לא התחשב המשטר בבני אדם שנקראו לכאורה בעלי מעמד מועדף וחסף 58 בני אדם עוד בראשית פברואר 1945 וגרשם לטרזיינשטאדט. בשטוטגארט נותרו בחיים רק שני תריסר איש שנקראו נושאי טלאי צהוב וכמה בני זוג יהודים של "נישואין מעורבים", בחלקם שהו במחבוא.

בקיץ שבו חזרה כמה ניצולים שנשארו בחיים. רבים יצאו בעקבות קרובי משפחה שברחו ומכרים אל הגלות. הקהילה היהודית החדשה הוקמה מאוחר יותר בעיקר על ידי ניצולים ממזרח אירופה. הנציגים הראשונים היו אבל בכל זאת וותיקי שטוטגארט, וביניהם בנו אוסטרטג ואלפרד מרקס, אשר הודות לנאמנותן של נשותיהם נשארו בחיים, וכמו כן יוסף ווארשר, אשר שב בחזרה מבוכנוואלד. להם היה

לאחר השואה את האומץ לחיים בתור גרמנים יהודים.

רולנד מילר

(Bild: Drei Männer mit Hut)

„DIE BETROFFENEN MUSSTEN IHR ZUM RAUB
BESTIMMTES HAB UND GUT AUCH NOCH SELBST FÜR
DIE BEQUEMLICHKEIT DES RÄUBERS HERRICHTEN“

**"הנוגעים בדבר היו חייבים עוד לארגן בעצמם את
רכושם וחפציהם המיועדים לשוד לשם
נחיותם של השודדים"**

**היעדים של משלוחי הגירוש (הטרנספורטים)
משטוטגארט**

הנתיב לריגה (01.12.1941)

הנתיב לאושוויץ (07.03.1944 – 13.07.1942)

עבור משלוחי הגירוש (הטרנספורטים) "הגדולים" הובאו הקורבנות מכל חבלי הארץ (ווירטמברג, הוהנצולרן, בדן) לשטוטגארט ורוכזו על רכס הקילסברג:
בסוף נובמבר 1941 (הטרנספורט לריגה) ובאוגוסט 1942 (לטרזיינשטאדט) רוכזו ב-"אולם הכבוד של המעמד המפרנס את הרייך", אפריל 1942 (המיועדים לאיזביצה) רוכזו ב-"מסעדה הכפרית"

הנתיב לאיזביצה (20.04.1942)

בכניסת פויריבאך. בני הסינטי ורומה – שגורשו לאושוויץ במארס 1943 –
רוכזו קודם לכן במבנה המשטרה במקום בשם הוספיטל הוף.
המפה לגירוש מיום 22.08.1942 מראה באופן מדגמי את התהליך הנ"ל.
מקור: אתר האינטרנט יד ושם

מפה עם 58 ישובי המוצא של המגורשים ביום 22.08.1942

מקרא למפה מעמודה 3

1 ארסהופן (3)	30 מישלבאך (5)
2 בדן בדן (2)	31 מילאקר (1)
3 בייזינגן (27)	32 מונזינגן (1)
4 ברלישינגן (4)	33 נקרסאולם (1)
5 בוקסברג (1)	34 נידרסטטן (8)
6 בראונסבאך (6)	35 נורדראך (5)
7 בוכאו (54)	36 אוברדורף (37)
8 בוהל (1)	37 אוברקירש (1)
9 בוטנהאוזן (68)	38 אוברשטוצינגן (91)
10 קריילסהיים (6)	39 אודהיים (5)
11 דלמנזינגן (101)	40 אופנבורג (6)
12 דונסבאך (2)	41 אולנהאוזן (3)
13 אשנאו (90)	42 פורצהיים (1)
14 פרייבורג (31)	43 רקסינגן (46)
15 גומרינגן (1)	44 רוטנבורג (4)
16 גופינגן (15)	45 שנייטהיים (2)
17 הייגרלוך (135)	46 שווביש גמונד (1)
18 הכינגן (2)	47 שווביש האל (1)
19 היידלברג (5)	48 זונטהיים (22)
20 הוהבאך (2)	49 שטוטגארט (47)
21 קרלסרוהה (12)	50 טאלהיים (4)
22 קונסטנס (1)	51 טיגרפלד (45)
23 קונצלסאו (4)	52 טובינגן (5)
24 לאודנבאך (4)	53 אולם (2)

54 ואכבאך (1)	25 לאופהיים (43)
55 ויינסברג (2)	26 מנהיים (71)
56 וייסנשטיין (27)	27 מרקלסהיים (4)
57 ויסלוך (2)	28 מאסנבאך (2)
58 צביפלטן (1)	29 מרגנטהיים (15)

לאחר שמות הישובים מופיע בסוגריים: מספר המגורשים מהמקום. ישובים מסוימים ניתן מסיבות טכניות לסמן רק באמצעות מספר, ולהם אין במפה כל מסגרת לבנה.

המקורות: סקירת אתרי ההנצחה מספר 28 מאי 2022 וכן https://www.statistik-des-holocaust.de/list_ger_swd_420822.html

מפה (אנדריאס קלר): AllTrails Pro
 © Mapbox © OpenStreetMap © OpenStreetMap Contributors

מידע מפורט לכל הגירושים תמצאו באתר הבית שלנו (ברקוד מרובע)

DIE GESTALTUNG DES INNEREN
NORDBAHNHOFES
**עיצוב החלק הפנימי של
תחנת נורדבאנהוף**

שרידים מוחשיים – פסי רכבת, אדני מסילת רכבת ומחסומי בלימה לרכבת – הושארו על פני השטח של חלק הפנים של תחנת נורדבאנהוף ללא שינוי במיקום. המאפיינים המיוחדים של החלל נקלטו תוך כדי כך, וההיטל שלהם הוקרן בעיצוב של השטח. נוסף חצץ על פני כל השטח המתוכנן ונפרס כמשטח ישר. מתקן הרציף הפך כך למוחשי כולל המאפיינים הקוויים השוכנים בו המבטאים את הכיוון עבור אלפי בני האדם המגורשים אל מחנות הריכוז ובכך אל מותם.

שטח זה עם ההיסטוריה שלו המאופיין בתור מקום אוטנטי של מדיניות ההשמדה הנאצינל סוציאליסטית אמור להישמר על ידי כך. מסיבה זאת עוטפת דרך מבטון המוגבהת קמענה כמסגרת את פסי מסילת הרכבת ואת שטח החצץ באורך ורוחב של 80 כפול 40

**"שטח זה עם
ההיסטוריה שלו אמור
להישאר קיים."**

משפחת האותיות "ברנהרד גוטיק":
לוסיאן ברנהרד נולד אמיל כאהן, היה גרפיקאי גרמני טיפוגרף, ארכיטקט והפרופסור הראשון מסוגו לאומנות הכרזות (הפלקטים). אמיל כאהן גדל במשפחה גרמנית-יהודית. הוא היגר בשנת 1932 לארצות הברית. (נולד 15 מארס 1883 בקאנשטאדט ליד שטוטגארט; נפטר 29 מאי 1972 בעיר ניו יורק)

(המשך משפט מעמודה 3) מטרים ומאפשרת על ידי כך למתבונן במתקן מבט מפרספקטיבות שונות. פשטות חומר הבטון תומכת בהתמקדות בתוכן ובהיסטוריה של המקום. לוחות הבטון הבהירות מסמלות שכבה שנוספה מלאכותית - אשר מצד אחד יש להבין אותה כשכבת בינוי נוספת, ומאידך משמשת כשכבת זמן חדשה. הלוחות משקפים בכיוון שלהם את האופי הקווי של פסי מסילת הרכבת. פרוסות הקיר בצד מערב החורגות מתוך המסגרת מובילות את המבט לאורך פסי מסילת הרכבת. הקירות הממוקמים ממערב ומדרום למשטח יוצרים את המסגרת של "אותות לזיכרון" ומובילים את המבט של המתבונן לכיוון צפון ומסמנים בכך את כיוון התנועה של הרכבות היוצאות.

אנה-קריסטין זאס ואולה זאס

תודה

העובדה שניתן היום להציג כך את אתר זיכרון זה הינה הודות לכל כך הרבה אישים ומוסדות, עד כי בעצם לא מתאפשר לציין כל אחד בשמו. באתר הבית של העמותה מפורטים כל התרומות והתרומים אשר תרמו בשנים 2005 ו-2006 את הסכום הנכבד של 250,000 ואשר אפשרו בכך את הבנייה. תודה מיוחדת אנו אומרים גם לשטוטגארט, עיר הבירה של המדינה הפדרלית * בנק LB - BW * קרן מדינת בדן-וירטמברג * קרן האזרחים שטוטגארט * שותפי קאפס.

לחמישה אנשים ברצוננו בכל זאת להודות אישית:

פרופסור רולנד אוסטרטאג יופק לגרף ומיכאל קינצלה – אשר ללא פעילותם הבלתי נלאית לא היה קם אתר הזיכרון. באטה מילר וההיסטוריון הכנסייתי דוקטור סטפן מ. יאנקר, אשר חקרו את השמות. גברת מילר בשנים 2003 עד 2006 ומחדש החל מ-2017 איתרה יותר מאשר 2,500 קורבנות יהודים, ד"ר יאנקר באשר לשמות של בני סינטי ורומה (2008).

רשימת התורמות והתורמים

אשר אפשרו את אתר זיכרון זה (ברקוד מרובע)

אולי

זיכרון

הוא

אולי

הצורה המייסרת ביותר

של השיכחה

ואולי

הצורה הידידותית ביותר

לשיכון

של ייסורים אלו

אריך פריד

(ברקוד מרובע QR Code)

התמונות המוצגות כאן נשמרות בארכיון העיר שטוטגרט

והועמדו לרשותנו לשם פרסומן כאן באדיבות הארכיון

ובמסגרת אתר האינטרנט שלנו. הן צולמו

בסוף נובמבר 1941 לפני הגירוש הגדול הראשון

(לריגה) ביום 01.12.1941 – בו זמנית כאשר הוסרט סרט

תעמולה קצר, אשר העיר שטוטגרט מסרה לביצוע –

התמונות מראות מצבים ברכס הקילסברג. אלו הם

המסמכים המצולמים היחידים של הגירושים משטוטגרט.

אני כוכב

כוכבים בשמים, כוכב על החזה:

מאמא, אני יודע, ידעתי את זה כבר מזמן,

אין הוא סימן של בושה הכוכב שלי,

אני נושא אותו בגאווה, אני נושא אותו ברצון.

כוכב בתור שכר, הפרס הגבוה ביותר,

כך היה זה תמיד, כן, פאפא, אני יודע,

אין זה משנה לי, מה אומרים האחרים, אני רוצה לשאת אותו עבורי ולמרות כולם.

אני כוכב

באם הם צוחקים עליי, באם הם לועגים לי,

עבורי אמור הכוכב להיות בעל ערך אחר.

הם נועצים בי מבטים, הם מצביעים עליי,

הם ללא כוכב, אני הכוכב.

הם מאת אלוהים, כוכבי הלילה.

גם אותי, גם אותי הוא יצר.

על תבכי, מאמא, שמעי את הבטחתי,

איש לא ישבור את נפשי.

אני כוכב

אינגה אאורבאכר ניצולה

ממחנה הריכוז טרזיינשטאדט